

Opowieści chasydzkie

Antologia

Wstęp i opracowanie
WOJCIECH TWOREK,
MARCIN WODZIŃSKI

Wydanie pierwsze

Zakład Narodowy im. Ossolińskich
Wrocław 2025

SPIS TREŚCI

WSTĘP	V
I. CHASYDYZM – WPROWADZENIE	VII
Geneza ruchu	VII
Idee	XI
Oponenci (hebr. <i>misnagdim</i>)	XVIII
Instytucjonalizacja	XXVII
Dwór	XXXII
Sztybel	XXXIX
Rodzina	XLII
Kryzys, zagłada i odrodzenie	XLVIII
II. KULTURA CHASYDYZMU	LVII
Nauczanie	LVII
Od oralności do piśmienności	LXIII
Homilie	LXXI
Traktaty, dzieła etyczne i reguły postępowania	LXXVII
Inne typy literatury chasydzkiej	LXXX
Muzyka i taniec	LXXXV
Kultura popularna	XCI
Kultura materialna	XCVIII
III. OPOWIEŚĆ CHASYDZKA	C
Siła opowiadania	C
Powstanie i rozwój opowieści chasydzkiej	CVII

Gatunki i podgatunki	CXXI
Geografia opowieści – geografia zbiorów	CXXV
Cadyk jako bohater literacki	CXXX
Bohaterowie drugoplanowi	CXXXVIII
Kobiety w świecie przedstawionym opowieści	CXLVIII
Język i styl	CLIII
IV. RECEPCJA	CLVII
Pierwsi czytelnicy	CLVII
Po Zagładzie	CLIX
Poza światem chasydyzmu	CLXIV
Przekłady i inspiracje	CLXXI
V. PLAN TOMU	CLXXXI
Założenia antologii	CLXXXI
Wybór tekstów	CLXXXIV
Kryteria uporządkowania tomu	CLXXXVII
NOTA EDYTORSKA	CXC
ŹRÓDŁA PRZEŁOŻONYCH TEKSTÓW I ICH TŁUMACZE	CXCVII
INFORMACJA O AUTORACH OPRACOWANIA	CCIV
WYBRANA BIBLIOGRAFIA	CCV

OPOWIEŚCI CHASYDZKIE

CZĘŚĆ I Początki

<i>Pochwała Baal Szem Towa. Początki chasydyzmu</i>	5
<i>Bajki Nachmana z Braclawia. W świecie chasydzkiej imaginacji</i>	52
<i>Apologia Nachmana. Pielgrzymka do Ziemi Świętej</i>	92
<i>Zwój tajemnic. Wizje i dzieła cadyka z Komarna</i>	136

CZĘŚĆ II Okres lwowski

<i>Pochwała Rabina. Cadyk w carskim więzieniu</i>	163
<i>Zgromadzenie sprawiedliwych. Podróże morskie i cudowna moc alfabetu</i>	177
<i>Splendor świętych. O cudach i dziwach w języku haskali</i>	183
<i>Dzieła sprawiedliwych. Cuda pierwszych cadyków</i>	195
<i>Zgromadzenie chasydów. Między tym a tamtym światem</i>	211
<i>Sława bohaterom. Od hagiografii do leksykonu</i>	227

CZĘŚĆ III Złoty Wiek (1870–1914)

Cesarstwo Rosyjskie

<i>Zgromadzenie Izraela. O mocy opowieści</i>	247
<i>Cadyk z Lubawicz ogląda modlitewnik Beszta</i>	250
<i>Cuda sprawiedliwych. Cadyk wybawia potępioną duszę</i>	254
<i>Dom rebego. Hagiografia z przypisami</i>	258

Galicja i Węgry

<i>Namiot Elimelecha. Żywot i cuda cadyka z Leżajska</i>	286
<i>Korona Pocieszyciela. Mendel z Rymanowa i jego uczniowie</i>	296
<i>Głoszący pomyślność. Dzieła i nauki cadyka z Bełża</i>	307
<i>Źródło życia. Żywot Chaima z Sącza</i>	312
<i>Dziesięć jasności. O różnych cadykach</i>	322
<i>Ramatajim cofim. Opowieści i nauki cadyka z Niesuchojeży</i>	349
<i>Dziesięć świętości. Uświęcenie księżyca</i>	372

Centralna Polska

<i>Cuda rebego. Dzieła Widzącego z Lublina</i>	375
<i>Cuda Świętego Żyda. Cudotwórca mimo woli</i>	406
<i>Nowe cuda. Przypowieść o prawdziwym cadyku</i>	409
<i>Chwała sprawiedliwych. Uczona nieuczoność</i>	412

<i>Namiot Izaaka. Cuda i polityka wareckiego cadyka</i>	428
<i>Dziesięć światel. O Magidzie z Kozienic i innych sprawiedliwych</i>	454
<i>Mowy Chaima. Cuda Serafina z Mogielnicy</i>	461

Opowiadania w jidysz

<i>Cudowne opowieści. Kobiety u rebego z Wielednik</i>	501
<i>Korona sędziwych. Cudowne opowieści dla każdego</i>	512
<i>Opowieści o świętych. Cuda i dziwy Jaakowa Szimszona z Szepetówki</i>	521
<i>Opowieści niesamowite. Dzieje Jankiela z Radzymina</i>	527

CZĘŚĆ IV Międzywojnie

Pochwały i opowieści cudowne

<i>Nowe dzieło wielkich. Papieżyca i moc opowieści</i>	543
<i>Cuda cadyków. Księga cudownych różności</i>	547
<i>Dziwy Świętego Dziadka. Życie i cuda rebego z Radoszyc</i>	554
<i>Wieża Dawida. Cadyk wszystkiego stworzenia</i>	563
<i>Gadki świętych serafinów. O cadykach z Przysuchy i ich uczniach</i>	595
<i>Strumienie miodu. Chasydzi a języki obce</i>	631
<i>Testament mamy. Opowieści o nauczycielce-cadycze</i>	634

Biografie quasi-historyczne

<i>Namiot Salomona. Dzieje cadyka z Radomska</i>	653
<i>Światło oczu wygnania. Rebe Icie Majer z Góry Kalwarii</i>	688
<i>Uczone pokolenie. Chasydyzm dla nowoczesnego człowieka</i>	700

CZĘŚĆ V Zagłada i odrodzenie

<i>Chasydzkie opowieści z czasów Holokaustu</i>	721
<i>Wspomnienia lubawickiego rebego. Twórcza moc nostalgii</i>	738
<i>Zapiski wspomnień. Z pamiętnika radzieckiej chasydki</i>	798

<i>Wieczny ogień płonie. Chasydzi braclawscy w międzywojniu</i>	817
<i>Płomień na mrozie. Chasydzi w Związku Radzieckim</i>	859
<i>I nadałeś mu imię Abraham. Radzyński cadyk po Zagładzie</i>	894
Chasydzi z Góry Kalwarii w Ziemi Izraela	913
Rebe Aharon z Bełza w Izraelu	922
Ważniejsi przywódcy chasydzcy oraz miejsca ich działalności	931
Indeks nazw osobowych	959
Indeks nazw geograficznych	981